

sporen zoeken, vinden en maken

Vroeg of laat komt het moment dat je over het spoor blijft lopen tot je bij de pingo's bent. Wanneer je tot achtervolgen overgaat heb ik al uitgelegd in *reconstructie*. Hieronder behandel ik twee manieren van achtervolgen, de clue's die het achtervolgen structuren en de manier waarop die clue's het makkelijkste aan de omgeving ontlokt kunnen worden.

Er zijn twee manieren van achtervolgen: over het spoor of met twee of meer jagers aan weerszijden ervan. Veel achtervolgingen combineren beide manieren. Het parallel aan het spoor lopen heeft als voordeel dat je kleine bochten kunt uitmiddelen en dus minder afstand hoeft af te leggen. Je moet je richting aanpassen als het spoor jou route dreigt te kruisen of je als een tijd lang niets meer van het spoor hebt vernomen. Doordat aan de andere kant van het spoor iemand hetzelfde doet kan het spoor niet onopgemerkt afbuigen. De afstand tussen de jagers aan weerszijde van het spoor varieert van tien tot vijftig meter. Als je verder uit elkaar loopt wordt het geven van signalen te luidruchtig. Die signalen, meestal oeh-roepen of fluiten met de lippen, zijn nodig om de onderlinge afstand te coördineren. Bij parallellopen gaat er altijd tijd verloren bij het teruglopen naar het spoor om een nieuwe richting te bepalen en bij het weer in de juiste positie ten opzichte van de ander jager komen. Deze manier van spoorzoeken is daarom vooral handig als het spoor breed is, kronkelt op een kleine schaal en voorspelbaar rechtuit loopt over een grotere afstand. Over het spoor zelf lopen doe je bij smalle of rechte sporen, sporen met een onduidelijke bestemming of wanneer je een hoog tempo moet aanhouden om de pingo's in te lopen. Ook wanneer de bodem weinig opvallende pootafdrukken laat zien kun je beter op het spoor zelf blijven. Als je bij het parallellopen ongemerkt over het spoor stapt kan het erg lang duren voor de fout opvalt.

Het lezen van sporen gaat op dezelfde manier als op de weg. Modder op kreekoevers en in drooggevalen kreekbeddingen geven heel markante pootafdrukken terwijl droge bodems alleen wat verschoven bladeren laten zien. De diepte van de pootafdrukken geeft in het bos een betere indicatie voor de gemiddelde snelheid van pingo's dan op de weg waar ze soms kortstondig aan het rennen gaan. De diepte van een afdruk zegt iets over de combinatie van snelheid en lichaamsgewicht van de pingo in relatie tot de zachtheid van de bodem. Een breed, kronkelig spoor suggereert dat ze foerageren, smal en recht dat ze op doortocht zijn. Pootafdrukken met sporen van aardwormen zijn ouder dan een nacht. In het bos vormt zich geen dauw. Omgewroete aarde met aangevreten boomwortels zijn sporen van pakira's of pingo's. Pingo's richten daarbij een veel omvangrijkere ravage aan. Gordeldieren wroeten ook maar maken diepere kuilen met hollen. Loopt driekwart rondom die kuil een zandwal dan is het hol gegraven door een reuzengordeldier. Aarde met aangevreten wortels die heel oppervlakkig is weggeschrapt is een clue voor een hert. De jagers bekommeren zich niet om uitwerpselen.

Wanneer je pingo's sterk en onophoudelijk ruikt zijn ze binnen driehonderd meter afstand. Meestal hebben ze zich dan nog niet laten horen. De geur op het spoor op een grotere afstand komt van de ondergroei waar ze doorheen zijn gelopen. Ook klei en modder houden geuren vast. Deze geur heeft een wisselende intensiteit (zie *pootafdrukken* hierboven).

De auditieve clue's zijn divers. Wanneer pingo's van je aanwezigheid op de hoogte zijn kun je geritsel horen, het geluid van rennende pingo's (zie *mislukte jacht* (2)) of juist een diepe stilte. Pingo's zonder argwaan knorren. Hoog jankend gepiep geeft de aanwezigheid van pingo-biggen en zegt niets over de gealarmeerdeheid. Wanneer één pingo een aantal keren blaft gaan de pingo's samendrommen, hoogstwaarschijnlijk om te vluchten of aan te vallen. Een aanval wordt ingeleid door een meerstemmig, langgerekt gegrom. Eén vogel, de *trogon melanurus*, is altijd in de nabijheid van pingo's te vinden. Zien doe je hem zelden maar des te vaker kun je zijn 'wahoe, wahoe, wahoe' horen of het

snellere ‘kloek-kloek-kloek’. Ze eten insecten en vruchten, maar niemand wist of ze afkomen op de steekvliegen die rond de pingo’s zwermen of dezelfde vruchten lekker vinden. De glanzende groen-zwarte vogel heet toepasselijk ‘pingofowru’. Een andere vogel tenslotte, is een voorbode van jachtsucces in het algemeen. De tekiwan (*piaya cayana mehleri*) is een grote bruine koekoek die een groot repertoire aan geluiden heeft waarvan er twee de jagers een clue geven. Hoor je hem schaterlachen dan heb je succes met de jachtpartij, roept hij daarentegen ‘teek-wan’ dan zal de jacht mislukken. De jagers hebben de vogel naar zijn onheilsroep vernoemd. Ze laten zich er overigens weinig aan gelegen liggen.

Deze clue’s laten het spoor niet verschijnen als een aaneengesloten tracé, het zijn eerder de bakens van het spoor. Soms zijn er simpelweg weinig clue’s, zoals in een bos met een droge bodem zonder veel ondergroei. Maar ook in situaties met een duidelijk spoor, zoals in een modderige kreekbedding, loop je van de ene clue naar de ander. Het hoge tempo dwingt je namelijk om op ver weggelegen clue’s af te lopen waardoor je aan tussenliggende ongemerkt voorbij snelt. Om de volgende clue te vinden moet je op één of andere manier het spoor voor je uit kunnen projecteren. Dat leidt tot de belangrijkste vraag ten aanzien van het spoorzoeken: hoe weet je waar je je aandacht op moet richten om een volgende clue te krijgen?

Het antwoord kreeg ik in de laatste maand van het onderzoek. Eerder was me al opgevallen dat jagers af en toe met een vreemde pose over het spoor liepen. Daarbij wordt een vrije hand uitgestoken op heuphoogte, ongeveer een paslengte voor het lichaam. De handpalm is naar beneden gericht en evenwijdig aan de grond. De arm is licht gebogen en de vingers zijn gesloten. Vanuit de elleboog draait de hand horizontaal naar links en rechts en wordt soms subtiel op-en-neer bewogen, één à twee keer per seconde, waardoor het wat weg heeft van een geminimaliseerde basketbaldribbel. Ik zag niet iedereen het doen en niemand deed het langer dan een paar minuten achtereenvolgens. Aanvankelijk dacht ik dat het een soort onwillekeurige expressie was, alsof de jagers uitbeeldden dat ze *feeling* met het spoor willen houden. Het herinnerde mij aan de wijsvinger die mensen tegen hun voorhoofd of slaap plaatsen als ze diep nadenken: een teken van concentratie -wellicht met een communicatieve functie- zonder een wezenlijk onderdeel van die concentratie zelf uit te maken. Ik zat er volkomen naast. In het ‘dribbelen’ schuilt de ontbrekende schakel tussen de clue’s.

Wat gebeurt er precies? Om een idee te krijgen waar de volgende clue gevonden kan worden moet je de route van de pingo’s reconstrueren, of beter, voor je zien. Daarbij heb je twee zekerheden: pingo’s maken geen hoekige bochten en ze zijn hooguit een halve meter hoog. Het spoor loopt dus recht of kronkelt in vloeiende lijnen en moet een vrije doorgang hebben tot een halve meter boven de grond. Met de ogen volg je de mogelijke routes tot ergens een clue verschijnt die uitsluitel geeft. Het is precies bij dit spoorzoeken waar de horizontaal uitgestoken hand een grote hulp is. Terwijl je over de vingertoppen naar een mogelijk spoor voor je kijkt laat je je hand meedraaien met de bochten en doorgangen die de pingo’s genomen hebben. De hoogte en de afstand van de hand bepalen daarbij de hoek waaronder je naar het spoor kijkt: laat de opeenvolging van clue’s of het terrein een hogere snelheid toe dan kun je je hand hoger en verder van je af houden.

Tekiwan (*piaya cayana*).

Pingofowru (*trogon melanurus*).

De hand imiteert dus de pingo's. Menselijke ogen en postuur zijn veel minder geschikt voor die functie. Ogen zijn te beweeglijk: ze kunnen veel te hoekige bochten maken. Bovendien zoeken je ogen naar clue's en wijken dus af. Daarmee verbreek je telkens de continuïteit in het volgen van de route en neemt de kans toe dat je ongemerkt pingo-oneigenlijke bochten neemt. Een hand beweegt zich vloeiender en trager en volgt daarom op een meer pingo-achtige wijze het spoor. Bovendien 'waakt' de hand over de continuïteit omdat hij ononderbroken de route blijft beschrijven, ook als de ogen ervan afwijken. Anderzijds is het menselijke lichaam juist te star om de pingo's te volgen: het neigt naar veel te ruime bochten. Door de hand voor je uit te laten bewegen wordt je voortdurend geattendeerd op de flexibiliteit van de pingo's. De hand beschrijft daarbij de kronkels die de rest van het lichaam niet exact hoeft te volgen. Daarnaast helpt de hand om de aandacht te verlagen naar de hoogte waarover de pingo's door het bos lopen. Mensen stappen achteloos over gevallen boomstammen heen die voor pingo's een barrière vormen en lopen om ondoordringbare vegetatie heen die voor pingo's aan de onderzijde een doorgang biedt. Tenslotte imiteert de hand met het op-en-neer bewegen het loopritme van de pingo's. Hierin lijkt het gebaar dus erg op het v-teken dat in intermenselijke communicatie gebruikt wordt en ik durf beide gebaren dan ook niet strikt te scheiden.

mislukte jacht (1), 30 juni 2004

Ivan, Kapie, Tim en ik vertrekken om negen uur 's morgens uit Apura. Het doel is Matapi. Tim heeft gehoord dat daar twee dagen geleden een pingo-groep is gesignaleerd. Vlak na km 11, de afslag naar Matapi, stopt Ivan abrupt (punt A, zie kaart 2). Kapie heeft afdrukken in de weg gezien. De jagers bestuderen voorovergebogen het spoor. De pingo's zijn de weg overgestoken. Het spoor is gemiddeld een halve pas breed en alleen zichtbaar in de zachtere buitenzijden van het enigszins bolle wegdek. Het lateriet in de afdrukken is droger dan het omringende wegdek waar de dauw nog als een wit filmpje overheen ligt. Dit betekent dat de groep niet voor acht uur vanmorgen gepasseerd is. De geur is niet sterk waaruit Ivan, snuffelend aan de doorgang in bermvegetatie, opmaakt dat het spoor ouder dan uur is. Als je het aantal concrete pootafdrukken op de weg telt kom je op iets meer dan honderd. De jagers tellen niet. Met een oogopslag constateren ze, unaniem, dat de groep bestaat uit 170 tot 190 pingo's. De afdrukken 'wijzen' allemaal dezelfde kant op: recht het bos in noordwestelijke richting.

Kapie loopt over het spoor een stukje het bos in. Ivan en Tim overleggen ondertussen. Daar hebben ze minder dan vijftientig woorden voor nodig. Na vijf minuten komt Kapie terug met de mededeling dat de wissel in dezelfde richting door blijft lopen. De twee anderen hadden daar al op geanticipeerd en vragen Kapie wat hij van hun plan

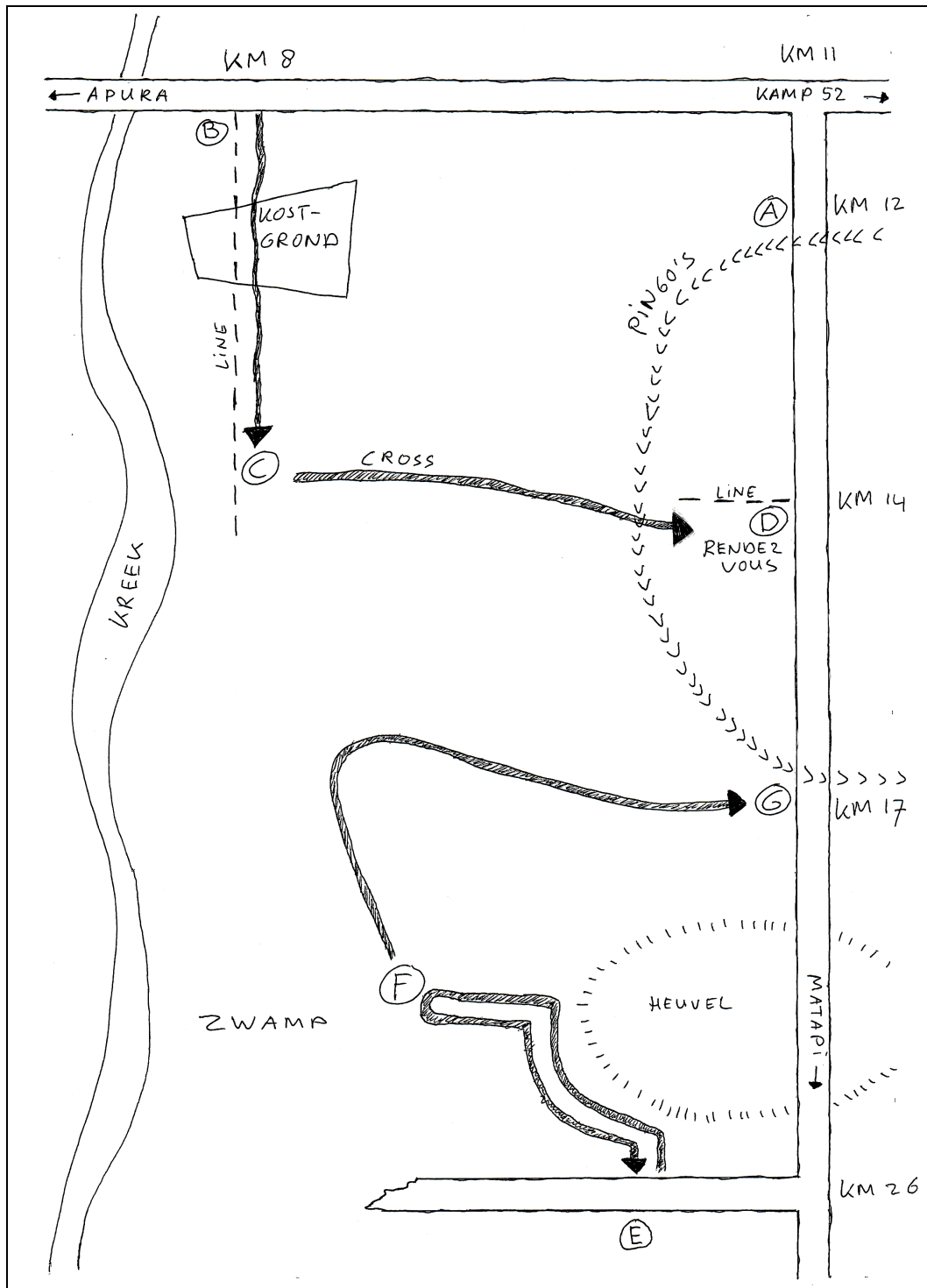
denkt. Ze willen terug rijden om de pingo's een stuk af te snijden. Lopend over de line van km 8 (punt B) kruisen we dan opnieuw het spoor maar dan vlak achter de pingo's. Kapie gaat akkoord. Bij km 8 zet Ivan de auto in de schaduw van de weggant, we eten, veteren schoenen en verdelen de hagelpatronen. Om tien uur lopen we, Kapie voorop. De line is recentelijk nog belopen. Het komt uit op een afgelegen kostgrondje. We doorkruisen het een keer dwars op onze looprichting om te achterhalen of de pingo's hier op af zijn gekomen: ze houden van cassaveknollen en jonge bananenplanten. We vinden echter geen sporen van vraat of gewroet. Vanaf de kostgrond is de line niet langer van het omringende bos te onderscheiden en de jagers kijken om de paar minuten naar de zon. Kapie loopt redelijk snel, zo snel als het bos en onze opmerkingsgave het toelaten. Dit kopi-bos heeft niet veel ondergroei en een eventueel spoor kan met drie paar geofende ogen bijna niet gemist worden.

Na drie kwartier stopt Kapie. Overleg, achttien woorden. "Ze zijn van richting veranderd. Tim en ik cross en jij met de wagen naar km 14?" Ivan antwoordt met "OK". De pingo's moeten van richting zijn veranderd anders hadden we het spoor inmiddels gekruist. Ik reken na of deze inschatting deugt. In dit bos valt er niet veel voor ze te eten dus verplaatsen ze zich niet langzamer dan anderhalve kilometer per uur. De drie kilometer vanaf punt A, waar ze tussen zeven uur en half negen langs zijn gekomen, hadden ze dus inderdaad al overbrugd moeten hebben. We splitsen op. Kapie en Tim lopen 'cross' richting km 14 van de weg naar Matapi. Cross wil zeggen dat je in een rechte lijn loopt over een route die nog niet bestaat. Het is dus geen line, pad of wissel. In dit geval komen ze al snel uit op de line die bij km 14 begint. De verwachting is dat ze onderweg het spoor zullen kruisen. Op twee kilometer na hebben we immers de andere zijden van de denkbeeldige rechthoek waar ze de pingo's zich in bevinden al bestreken. Om de auto bij de hand te hebben lopen Ivan en ik terug en rijden de auto naar het rendez vous bij km 14 (punt D).

Kapie en Tim zijn nog niet uit het bos gekomen als we om kwart over twaalf bij km 14 aankomen. Ivan roept een keer 'oeh'. Geen respons. Hij besluit ze tegemoet te lopen over de line. Het is een overwoekerd uitsleep-pad waarover de tractoren van de Indonesische houtkapfirma Musa boomstammen naar de weg sleepten. Al na een paar passen doemt Tim op. De pingo's blijken niet ver hier vandaan in zuid-oostelijke richting te zijn afgebogen. Tim vermoedt dat Kapie, die ver voor hem uit liep, tot een achtervolging is over gegaan. Hem nog achterhalen is zinloos. Bij Ivan gaat een licht op. "Ze zijn vast op weg naar het zwamp langs de Kauri Kreek" zegt hij. Daar zoeken pingo's wellicht naar maripe- en krapa-vruchten. In het wegdek schrijft hij met de hak van zijn sneaker "26" en een pijl erbij in de Matapi-richting. We gaan naar km 26 voor een nieuwe interceptie-poging. Mocht Kapie alsnog bij km 14 uit het bos komen dan weet hij tenminste uit welke richting hij de auto kan verwachten voor de terugrit naar Apura.

Bij km 26 komt een ander uitsleep-pad op de weg uit. Het pad is recent aangelegd door de Nederlandse houtkapfirma Westloo Woods en slingert heuvelaf richting de kreek waar de houthakkers een kampement hebben gebouwd. Ivan rijdt er een stukje in. Het mulle zand en de diepe sporen van de tractorbanden dwingen hem echter om al snel zijn vrachtwagentje aan de kant te zetten (punt E). Vanaf hier gaan we te voet het bos in. Ivan loopt voorop. Hij houdt de contourlijn aan van de voet van een heuvel van wit zand. Op de heuvel groeien vooral jarula-bomen. Die dragen geen vruchten waar pingo's van houden. Ivan verwacht meer van een paar eilanden in het zwamp in noordelijke richting. Hij hoopt zolang mogelijk droge voeten te houden door langs het onderste deel van de helling te lopen. We lopen langzaam, deels omdat het zwampbos onoverzichtelijk is en deels omdat Ivan niet van snel lopen houdt. Na een uur plonsen we dan toch door het water. Als bij het eerste beste eiland met krapa-bomen blijkt dat er geen pingo's

(gepasseerd) zijn, is voor Ivan de maat vol (punt F). “Kleine kans ze hier te vinden en als je ze vindt wordt het te snel donker” verduidelijkt hij zijn beslissing om terug te gaan. Het is na drieën. Tim heeft nog moed en vertrekt in noordelijke richting, zonder iets af te spreken over het rendez vous.

kaart 2: mislukte jacht (1).

Een uur later treffen we hem bij km 17 als we met de auto terugrijden (punt G). Hij vertelt gelaten dat hij het spoor gevonden heeft en wijst naar pootafdrukken in het wegdek “Ze zijn hier weer de weg over gestoken”. Ivan kijkt verrast en doet een paar passen in het bos aan de overkant van de weg waarin ze, vanochtend al, zijn verdwenen. “Sang!” roept hij “Wat een pech.” Tim heeft in het zwamp een grote powisi geschoten, een beloning voor het extra lopen. Op de weg terug naar Apura zegt Ivan dat de strategie fout (‘dom’) was geweest. “We hadden meteen moeten achtervolgen, vanaf km 12 [punt A] al.” Hij verzekert me dat we morgen teruggaan om vanaf km 17 alsnog de achtervolging in te zetten. Kapie komen we niet meer tegen. Later bleek dat hij de achtervolging had gestaakt toen hij bij km 17 weer op de weg uit kwam. Omdat van ons niets te bekennen was is hij naar km 11 gelopen en met een vrachtauto naar Apura terug gelift.

Deze jacht mislukte ondanks de goede kansen en de vaardigheid van de betrokken jagers. Ik ben geneigd om het mislukken van de jacht toe te schrijven aan een verkeerde strategie en niet aan pech. De scherpe U-bocht van de pingo’s is kennelijk zo ongebruikelijk dat niemand die mogelijkheid heeft overwogen. De keuze om af te snijden werd gebaseerd op het veel waarschijnlijker scenario dat de pingo’s rechtdoor waren gelopen. Het is op zich niet ‘dom’ om uit te gaan het waarschijnlijke en daarom zou je hier kunnen spreken van pech. Echter, in deze specifieke situatie had achtervolgen vanaf punt A niet veel meer tijd of energie gekost dan het afsnijden via punt B en C. Het risico het spoor bijster te raken als gevolg van het afsnijden weegt dan niet op tegen het tijdvoordeel of ander comfort. Van meet af aan achtervolgen was daarom verstandiger geweest. Wat in ieder geval van domheid getuigt is dat we niet goed op hebben gelet op de rit van punt D naar E: we zijn toen over het spoor gereden (bij punt G) zonder het te zien.

mislukte jacht (2), 2 augustus 2004

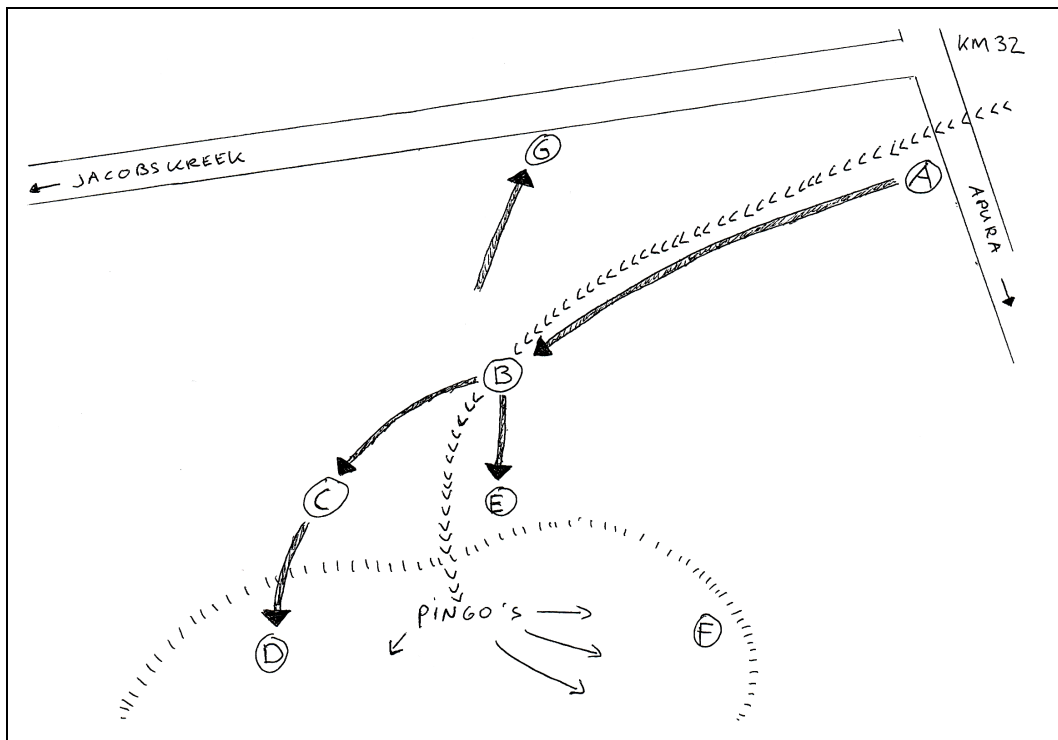
We rijden richting Apura. Het is elf uur in de ochtend. We zijn op de terugweg van een nachtelijke kanojacht op de Matapi-kreek. In de laadbak liggen Toni en Uncle te doezelen. Ik zit met Ivan voorin. Hij remt bij km 32, niet ver na de afslag naar de Jacobskreek (punt A). Pingo-sporen. Het is een grote groep, misschien wel vijfhonderd, beweert Ivan. In de pootafdrukken zijn geen sporen van de regen, minuscule kratertjes, die gisteravond is gevallen. Ze zijn dus daarna de weg over gestoken. ‘s Nachts slapen de pingo’s dus zijn de sporen niet ouder dan vier uur. Dat is allemaal erg beloftevol.

Toni en Uncle staan ongeïnteresseerd tegen de auto geleund. Pingo-jacht is niet hun ding. Nog niet. Ivan zet ze er met liefde toe aan want hij wil zijn handelsvolume vergrootten. “Hoe?” vraagt Toni als Ivan zegt dat we pingo gaan schieten. “Eerst sporen we ze op, dan besluipen we ze.” Meer uitleg vindt Ivan overbodig. We verdelen het laatste cassavebrood en duiken het bos. Toni heeft een geweer van Ivan gekregen omdat zijn eigen geweer een 16-gauge loop heeft waar Ivan geen passende patronen voor heeft. Uncle heeft geen geweer en loopt met het kapmes. Het gebied is sterk geaccidenteerd. Kopi-bos waar de dikke bomen jaren geleden uit zijn verdwenen en met een ondergroei van manshoge bactris-palmen.

Toni loopt voorop. Het spoorzoeken kost hem weinig moeite. Waar de bodem zacht is zijn de pootafdrukken duidelijk zichtbaar. Op hogere delen is de grond harder en vormen vertrapte en weggeschoven bladeren de duidelijkste aanwijzingen. Af en toe bevestigd een zweem van muskus dat we goed zitten. De pingo’s zijn in een rechte lijn naar het zuiden gelopen. Eén keer raken we het spoor kwijt als Ivan veronderstelt dat ze de loop van een drooggevalle kreek hebben gevolgd. Na een kwartier zoeken blijken ze recht de

tegenoverliggende oever te zijn opgeklauterd. “Ze hadden haast” merkt Ivan op. De sporen in de kreek moeten van een paar afgedwaalde pingo’s zijn geweest.

Na twee uur achtervolgen horen we twee keer een diepkeels ‘oeh’: Pingo’s recht voor ons. Ze hebben ons nog niet in de gaten. We bevinden ons in een langgerekt dal (punt B). Het geluid kwam van de top van de heuvel, minder dan een kilometer van ons vandaan. Toni maakt driftige mij onbekende gebaren. Hij wordt eindelijk enthousiast. Ivan gebaart hem tot kalmte en fluistert: “jij gaat zo.” Ivan beschrijft met zijn arm een wijde boog langs de oostelijke flank van de heuvel. Daarna wijst hij recht naar voren “Wij gaan zo. Wan-wan” Toni dreuntelt. “Ga, ga!” hist Ivan. Wan-wan, letterlijk één-één, betekent dat er niet meer pingo’s geschoten moeten worden dan er dragers zijn, een afspraak die voorkomt dat de buit te groot is om uit het bos te dragen. In dit geval zitten we twee uur van de weg af terwijl het half twee is. Te laat om twee keer naar de weg te lopen en te ver om twee karkassen tegelijk te dragen. Precies op het juiste aantal komen, nu vier, is overigens niet eenvoudig omdat soms meerdere pingo’s met één schot getroffen worden en soms beschoten pingo’s ontkomen. Het devies is om de schoten die je hoort te tellen en op één pingo per schot te rekenen.

kaart 3: mislukte jacht (2).

Ik sluip achter Ivan aan en Uncle sluipt achter mij. Ivan draait zich om en kijkt verrast naar Uncle. Kennelijk was Ivan er van uit gegaan dat Uncle met Toni mee zou gaan. Weer klinkt het raspande ‘oeh’. “Granman” verklaart Ivan. Hij doelt op de leider van de pingo’s die bevelen uitdeelt. Wat voor bevelen weet hij niet. In ieder geval is hij nog niet gealarmeerd want dan zou hij blaffen. Halverwege de helling (punt C) klinkt een schot links van ons, direct gevolgd door het geluid van een dof geraas, het geluid lijkt op een windvlaag die over een groot wateroppervlak raast. “Fout schot! Fout schot!” roept Ivan ontstelt. Hij verdubbelt zijn tempo. Na een paar minuten staat hij abrupt stil en legt aan. Ik zie een grote pingo op tien meter verdwaast een paar passen in onze richting zetten. Hij snuffelt een keer en rent dan in de richting van Toni. Ivan gebaart dat Uncle en ik op deze plaats moeten blijven (punt D) en gaat er achteraan.

In plaats van een schot hoor ik Ivan praten en loop op hem af. Toni zit op de plek waar hij het schot heeft gelost (punt E). Verderop ligt een pingo. Ik ben blij voor hem dat hij er één heeft geschoten, iets waar Ivan klaarblijkelijk niet toe in staat was. Toni kijkt echter sip naar de grond. Ivan begint weer tegen hem te praten. Zijn toon is verwijtend, vol onbegrip: "Ik zei je, zo moet je gaan, nu zijn ze allemaal ontsnapt, woesh, weg, zonde!" Ivan begint weer te herhalen hoe Toni had moeten lopen als Uncle hem onderbreekt: Ok, ok, volgende keer geen half werk." Het begint me te dagen waarom het schot 'fout' was. Toni is midden over de heuvel gegaan in plaats van over de oostelijke flank. Hij kwam daardoor aan dezelfde kant van de pingo-groep uit als wij. Hij schoot op de eerste beste pingo waarna de groep ongehinderd in oostelijke richting weg rende. Dat veroorzaakte het geraas. Ivan had hem aan de andere kant van de heuvel willen hebben (punt F) zodat de groep tussen de twee jagers in zou komen te zitten. Eén pingo is wel in de tangconstructie gelopen, of wat daar van over was. Ivan blijkt hem opzettelijk niet te hebben geschoten: hij had te weinig spek. "Ik heb nog nooit zulke magere pingo's gezien" klaagt hij op de terugweg. Uncle draagt de schamele buit. We lopen naar de door Musa aangelegde weg (punt G) richting de Paris Jacob-kreek. Ivan en ik halen de auto op.

Hier zijn geen reconstructie- of strategiefouten gemaakt, maar schortte het aan Ivan's inschatting van Toni's vaardigheden. Terwijl Toni bijna probleemloos het spoor kon volgen, zette hij de omsingeling veel te klein in. Het armgebaar waarmee Ivan hem naar punt F wilde dirigeren had Toni waarschijnlijk wel goed begrepen als hij vertrouwder was geweest met het feit dat omsingelingen minimaal vijfhonderd meter doorsnee moeten hebben.

succesvolle jacht, 10 en 11 juli

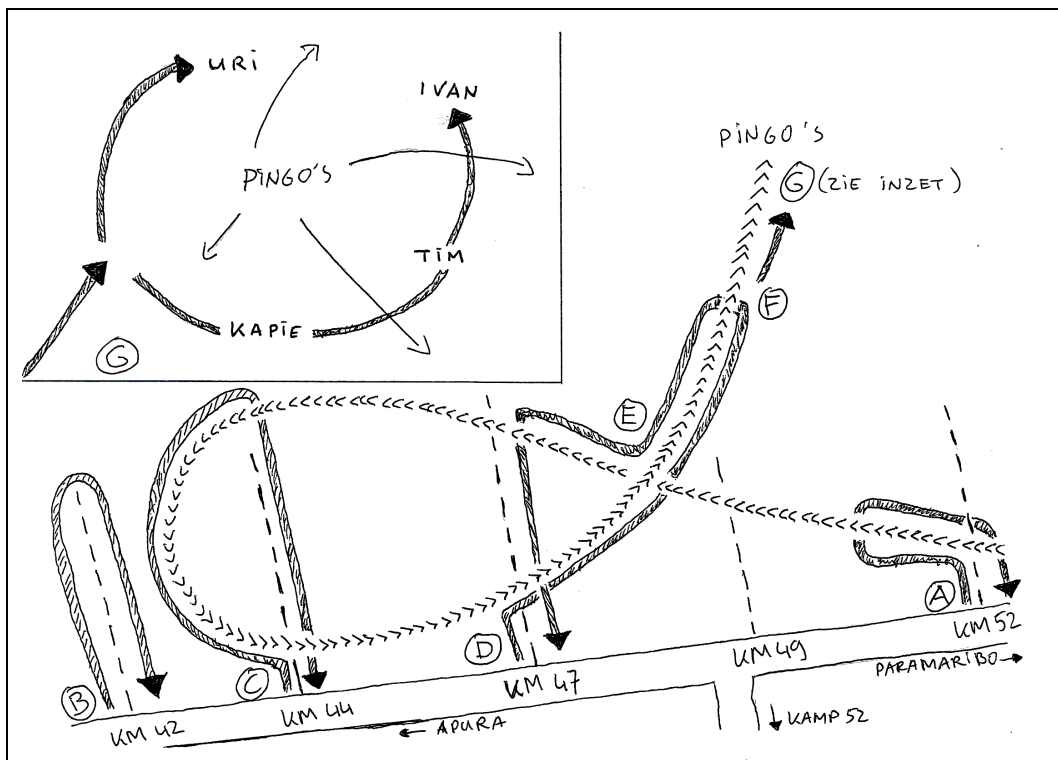
We lopen over de line van km 47, de op twee na laatste langs de weg naar Zanderij (punt D). Voor me lopen Uri, Kapie, Tim en Ivan. Achter me loopt Loek. Hij draagt geen geweer. Hij is de opkoper die ons heeft gebracht. Het seizoen voor pingo's is gesloten en Ivan wil zelf niet verkopen. Ivan is wel degene die de pingo's heeft opgespoord. Gister waren hij en ik zonder clue's of informatie begonnen bij de laatste line van km 52 (punt A). Na drie kwartier zoeken troffen we een spoor aan van een dag oud. Na het belopen van vier lines hadden we groep op vijfhonderd meter nauwkeurig gelokaliseerd (punt A t/m F). Dat was tegen vijf uur 's middags: te ver van de weg om ze te schieten. Ivan lichtte zijn vaste jachtgenoten in. En Loek.

Omdat Ivan vandaag niet als opkoper maar als jager meedoet, laat hij zich door Loek vervoeren. Wel wil hij de door hem geschoten pingo's voor zich zelf houden. De anderen krijgen een hoofdelijk omgeslagen deel van de totale opbrengst, ongeacht de individuele prestaties. Ivan heeft twee redenen om niet mee te doen aan de gebruikelijke verdeling. Ten eerste heeft hij vlees nodig voor zijn grote gezin en een logerende partijdelegatie van de NDP. Vlees dat hij anders weer van Loek terug zou moeten kopen. Ten tweede verwacht hij een bovengemiddeld aantal pingo's te schieten. Ik heb niet de indruk dat de anderen dat ook verwachten en ze maken zich niet druk over de uitzonderingspositie die Ivan bedongen heeft. Een beloning voor het aanleveren van de informatie over de pingo's hoeft hij niet te verwachten. Genootschapsleden delen informatie over wildlocaties nu eenmaal onvoorwaardelijk.

De bodem glooit zacht. In de lagere stukken zijn groeit zwampbos, op de hellingen staat kopi-bos met grote bomen. Na een half uur bereiken we het spoor. We lopen snel. Te snel voor mij om het spoor te ontwaren. Uri loopt voorop over het spoor. De anderen lopen dikwijls parallel daaraan, vooral wanneer het spoor veel bochten maakt of de pingo-groep minder dicht opeen heeft gelopen. Het voordeel daarvan is dat je zeker weet dat de

pingo's niet uitgeweken zijn in de richting waarin je naast het veronderstelde spoor loopt. Toch kan dit verwarring niet uitsluiten als na een half uur het spoor zich in drie richtingen splitst (punt E). Er zijn geen clue's die het juiste spoor aanwijzen. De bodem is te hard voor duidelijke afdrukken zodat de sporen alleen relatief tijd- en richtingloze tekens geven: vegen in het zand en verbogen twijgen. Uri en Kapie pleiten voor de noordelijke richting. Ivan is er echter van overtuigd dat we het middelste spoor moeten hebben. Omstandig legt hij uit dat de pingo's een lus hebben gemaakt, dat we gister vanaf km 44 (punt C) met de klok mee het spoor hebben gevolgd en dat hier de pingo's hun eigen spoor hebben gekruist. "Ze zijn niet ver meer" belooft hij, alsof hij de jagers wil verleiden hem te geloven. We nemen het middelste spoor.

Na ruim een uur achtervolgen zegt Uri ze goed te kunnen ruiken. Hij is gestopt en tikt elke keer tegen zijn neus als de volgende jager aan komt lopen. Iedereen moet weten dat we vlakbij zijn. We lopen nog zo'n honderd passen als Uri bezwerend zijn wijsvinger omhoog steekt en we opnieuw stoppen. Hij heeft ze gehoord. "Daar" fluistert Ivan die meteen weet waar de pingo's zich ophouden. Hij wijst naar een dichtbegroeid stuk waar twee grote bomen zijn omgevallen (punt G). De zwarte grond er voor is vergeven van de pootafdrukken. Uri kijkt vragend naar Ivan, tikt met een wijsvinger op zijn borst en wijst dan naar de linkerkant van de boomstronken. Ivan knikt en begint stilletjes te draven in de andere richting, enigszins weg van de pingo's. Ik hol ongevraagd achter hem aan. Tim en Kapie volgen op een afstand van twintig passen. Na ongeveer driehonderd meter horen we het eerste schot. Het moet van Uri zijn. We rennen door. Tim hoor ik niet meer. Nog een schot van Uri. Ivan stopt. Hij luistert aandachtig, zijn hoofd een beetje scheef. "Daar!" roept hij en spurt naar links. Nu klinken ook achter ons schoten. Als hij opnieuw stopt heeft hij het geweer in de aanslag. Uit het bruin van de bosbodem komt een hollend groepje pingo's te voorschijn. Ze rennen schuin langs ons heen op tien meter afstand. Ivan schiet vier keer. De pingo's verdwijnen in de ondergroei. Vier blijven er liggen. Ivan stopt nieuwe patronen in zijn riotgun, maar er komen geen nieuwe kansen.

kaart 4: geslaagde jacht.

Na een paar minuten van ijzige stilte valt er nog één schot uit de richting van Uri, direct gevolgd door een luid “oeh”. De jacht is over. De omcirkeling was bijna volmaakt. De pingo’s zijn uiteen gestoven in alle richtingen. Kapie en Tim kregen het grootste deel te verwerken. Het roestige geweer van Tim weigerde dienst. Kapie schoot acht volwassen pingo’s, Uri zeven en Ivan vier. Terwijl de karkassen verzameld, onthoofd en ontdarmd worden, hakt Uri een pad naar de line die op km 49 uitkomt. Dat is minder ver dan terug via de line van km 47. Het is evengoed nog een dik half uur lopen naar de weg. Ieder moet drie keer op en neer. Loek gaat na zijn eerste keer zijn vrachtautootje halen die nog bij km 47 staat. Om drie uur rijden we terug. Morgen gaan we op zoek naar de tweehonderd pingo’s die ontkomen zijn.

Deze jacht laat het belang van een goede reconstructie zien (vooral op het cruciale punt E). die zonder de dag van mislukte intercepties waarschijnlijk niet tot stand was gekomen. Om er achter te komen dat de pingo’s in een lus waren gelopen waren de interceptiepogingen vanaf de punten A, C en D noodzakelijk. Alleen de line bij punt B had achteraf gezien niet gelopen hoeven worden.

meester worden

schildpadhart, 13 augustus 2004

Dennis is dertien. Hij zit op de Mulo in Nickerie. Hij woont daar met twee oudere broers in het kantoor van een politieke partij. Zijn beste vriendje is Malik, een Hindoestaanse klasgenoot. Beide zijn overgekomen met de bananenboot. Ze zijn uitgelaten. De grote vakantie is begonnen. Ik ga met ze vissen. We hebben hengels van jarajara en een jampotje met pieren. Het is ruim drie kilometer lopen tot het viswater.

De vader van Dennis, Ivan, onderschept ons eer we van het grid af zijn. Niks vissen, aan het werk, mee in de auto om ijs te halen. Malik staart verslagen naar de klinkers, Dennis zwijgt verontwaardigd. We klauteren in de laadbak met de vrieskist. Er zijn minstens twaalf emmers van tien liter nodig en dus moeten er een paar adressen afgereden worden. De blokken zijn koud, nat en veel te zwaar. We moeten ze uit vriezers van vreemde gezinnen naar de auto dragen en ze Ivan aanreiken. Hij slaat ze met de krik aan gruzelementen zodat er meer in de vriezer past. Dennis laat er eentje glippen. Ivan kijkt hem strak aan, een blik vol veroordelingen. Dennis kijkt beteuterd naar het blok dat ongeschonden maar onder het zand voor zijn voeten ligt. Hij wacht op een uitbrander. Malik schiet toe en begint het ijs schoon te vegen met zijn T-shirt. “Geef maar hier” broemt Ivan. Tegen Dennis zegt hij niets.

Een uur later zijn we onderweg naar Matapi. Dennis zit in de cabine tussen zijn vader en zijn broer Donald. Malik en ik zitten met Uncle en Toni in de laadbak. We zetten Toni en Uncle af bij de brug over de Matapikreek waar de fiberglas-kano nog ligt van de vorige jachtpartij. Ze gaan de kreek af peddelen en daarna de Corantijn op. We zien ze in de loop van de nacht terug bij Matapi-kamp. Donald legt nog een keer uit wat ze moeten doen als ze pingo’s of pakira’s schieten. “Snee achter de laatste rib. Darmen en maag eruit trekken. Onthoofden als er ver mee gelopen moet worden.” Zonder het tweetal rijden we paar kilometer verder om een pingo-spoor te checken waar Toni over had gesproken.

Malik vraagt of ik wel eens schildpadhart heb gegeten. “Ze zeggen dat je er moedig van wordt, en verdraagzaam, en sterk”. Ik wil het begrip ‘geloven’ vermijden en vraag of dat iets is dat de oude mensen zeggen. “Ja, en ik geloof erin”. Zijn ogen staan ernstig. Het is een wat slungelige jongen. Aan het lange plukje haar op zijn kruin zie ik dat hij een